

Školní vzdělávací program školní družiny

1. CHARAKTERISTIKA ŠKOLNÍ DRUŽINY

Program školní družiny je postaven na vlastních prožitcích žáků, propojování s reálnými životními situacemi, naší lokalitou, vytváření nových situací, nacházení místa mezi vrstevníky, vytváření pracovních a režimových návyků.

ŠKOLNÍ DRUŽINA

- důležitý výchovný partner rodiny a školy
- plní vzdělávací cíle, rozvíjí specifické nadání dětí
- má důležitou roli v prevenci negativních sociálních jevů
- pomáhá dětem překonávat jejich nedokonalosti a handicapy
- rozvíjí důležité osobní a sociální kompetence
- se snaží prohlubovat a upevňovat spolupráci se zákonnými zástupci a zlepšovat vztahy mezi školou a zákonnými zástupci
- je navštěvována i žáky se SVP
- kapacita je 30 žáků 1. stupně, přednostně jsou přijímáni žáci 1. - 3. ročníku a dojíždějící
- poskytuje zájmové vzdělávání po dobu 10 měsíců daného školního roku.

2. CÍLE VZDĚLÁVÁNÍ

- vedení dětí k tvořivému myšlení, logickému uvažování a řešení problémů
- rozvoj osobnosti člověka
- získání všeobecného vzdělání a přehledu
- osvojení si strategie učení a motivovat je k celoživotnímu učení
- rozvíjení principu spolupráce a respektu k výsledkům svým i druhých
- pochopení a uplatňování základních lidských práv a svobod
- pochopení principu, že každý má svá práva, ale i povinnosti
- utváření respektu k etnické, národní, kulturní, jazykové a náboženské skupině
- pochopení a uplatňování principu rovnosti žen a mužů
- poznání kulturních hodnot a tradic
- vedení ke vzájemné a účinné komunikaci
- získání a uplatňování znalostí o životním prostředí a ekologii
- pochopit ochranu zdraví fyzického i psychického
- podněcování k poznání a rozvíjení vlastních schopností v souladu s reálnými možnostmi a uplatňování jich spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi
- nabízet různorodé činnosti
- umět relaxovat a odpočívat
- rozvíjet vztahy s rodinami

Cílem je vytvořit zdravou osobnost, odolnou vůči negativním vlivům, připravenou pro život ve stávající společnosti. Prostřednictvím volnočasových aktivit vybavit jedince žádoucími vědomostmi, dovednostmi, ale také postoji.

3. FORMY VZDĚLÁVÁNÍ

Zájmové vzdělávání probíhá v aktivitách a činnostech:

- *Pravidelná činnost* je dána skladbou zaměstnání, kterou si vychovatel(ka) vytvoří dle věkových složení a rozvrhu žáků svého oddělení.
- *Spontánní činnost* - četba, poslechové činnosti, klidové zájmové činnosti, samostatná četba knih a časopisů, relaxace na koberci, rozhovory s dětmi, spontánní činnost odpolední družiny.
- *Odpočinková činnost* - klidové hry a klidové zájmové činnosti.
- *Osvětová činnost* - poskytování informací v oblasti prevence sociálně-patologických jevů.
- *Rekreační činnosti* - aktivní odpočinek, tělovýchovné a pohybové aktivity, výtvarné a rukodělné, dramatické, přírodovědné a vlastivědné činnosti, hudba, zpěv, tanec.
- *Zájmové činnosti* - řízená kolektivní nebo individuální činnost, organizované nebo spontánní aktivity.
- *Příprava na vyučování* - tematické vycházky a didaktické hry.
- *Příležitostné akce* - významnější akce, které nejsou zahrnuty do standardní skladby činnosti - vystoupení, slavnosti, výlety, přehlídky, aj.
- *Sportovní činnosti* - využívání sportovního a dětského hřiště sousedícího s družinou.

Činnosti jsou motivovány potřebami žáků a cíleně mířeny do různých oblastí.

4. PODMÍNKY PŘIHLAŠOVÁNÍ A ODHLAŠOVÁNÍ ŽÁKŮ

- Je určena pro žáky 1. stupně ZŠ. Předávání informací rodičům, přihlašování a odhlašování žáků do ŠD zajišťuje dle podkladů vychovatelky (vychovatele) ředitel školy.
- Komunikaci se zákonnými zástupci dětí zajišťuje vychovatel(ka).
- Odchod žáků z družiny se řídí požadavky rodičů, vymezenými na zápisním lístku. Aktuální změna je doložena písemnou formou, popř. SMS zprávou z registrovaného telefonního čísla uvedeného na zápisovém lístku.
- O ukončení vzdělávání během školního roku ve ŠD může požádat písemnou formou zákonný zástupce dítěte. Ukončení docházky na konci školního roku je automatické.
- Pobyt žáků a vzájemné předávání jsou organizačně zajištěny.
- Přednostně jsou přijímáni žáci 1. - 3. ročníku a dojíždějící.
- O vyloučení z docházky do ŠD rozhoduje ředitelka školy na základě návrhu vychovatelky (vychovatele) ŠD a po projednání v pedagogické radě. Rozhodnutí o vyloučení ze ŠD sdělí ředitelka školy zákonným zástupcům žáka písemně s patřičným zdůvodněním.

5. MATERIÁLNÍ, PERSONÁLNÍ, EKONOMICKÉ A BOZ PODMÍNKY

5.1 MATERIÁLNÍ PODMÍNKY

Družina je součástí školy, umístěná v budově školy. Prostory družiny jsou v samostatné části školy s vlastním vchodem a šatnou. Žákům přihlášeným k pravidelné denní docházce slouží ranní a odpolední družina.

Pro zájmové vzdělávání a výchovné činnosti je k dispozici jedna místnost, protože družina je součástí školy může využívat i třídy ve škole, víceúčelové hřiště a dětské hřiště, které sousedí se školou. Třída družiny je dobře materiálně vybavena. Prostory umožňují svým vybavením

odpočinek, soukromí i zájmové a hrací aktivity. Pro zájmové činnosti a společné hry žáci využívají plochy na koberci a pracovní plochy výškově a prostorově stavitelného nábytku. Počítače a LCD displeje ve třídách a LCD displej v družině slouží k hrám rozvíjejícím pohotovost a představitost. Pro rozvoj čtenářských dovedností má ŠD časopisy a knihy, využívá také Obecní knihovnu, která je situovaná přes chodbu. Celé prostory jsou esteticky upraveny a soustavně doplňovány potřebnými pomůckami. Sportovní činnosti mohou probíhat v tělocvičně, víceúčelovém hřišti a dětském hřišti.

5.2 POPIS PERSONÁLNÍCH PODMÍNEK

Charakteristika pedagogických pracovníků - vychovatelky (vychovatele)

- uplatňuje svou kreativitu, postoje a přístup, vlastní dovednosti, a to v kontinuitě s programem ŠD a školy
- spolupracuje s třídními učiteli, rodiči a veřejností
- je iniciátorem a průvodcem při činnostech, které motivují, přímo nebo nepřímo řídí, hodnotí
- řídí odchody dle zápisových lístků či mimořádný odchod dítěte z družiny po žádosti zákonného zástupce
- vede potřebnou dokumentaci družiny
- dále se vzdělává (akreditované kurzy, samostudium, setkávání s kolegy jiných škol)

5.3 POPIS EKONOMICKÝCH PODMÍNEK

Zájmové vzdělávání ve školní družině je po dohodě se zřizovatelem zdarma.

5.4. PODMÍNKY ZAJIŠTĚNÍ BOZP

Podmínky pro hygienické a bezpečné působení:

- vhodná struktura činnosti a skladba zaměstnání - vychovatel(ka) vybírá věkově přiměřenou činnost, při které nedojde ke zranění dítěte
- stravovací návyky a pitný režim - vychovatel(ka) dbá na hygienu a kulturu stolování, dohlíží nad pitným režimem dětí (pití v ŠJ, nápoje v ŠD)
- zdravé prostředí – podle platných norem, tj. dle vyhlášky ministerstva č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání mladistvých (vlastní vybavené prostory, odpovídající světlo, teplo, bezhlučnost, čistota, větrání, vhodný nábytek, hygienické vybavení prostorů)
- bezpečné pomůcky – vychovatel(ka) dbá na používání věkově přiměřených pomůcek
- ochrana před úrazy a eliminace nebezpečných situací – vychovatel(ka) eliminuje možné úrazy proškolením na začátku školního roku a opakováním během školního roku. Svým pedagogickým působením neustále nabádá k dodržování bezpečnosti, děti má neustále v zorném poli.
- označení nebezpečných předmětů – vychovatel(ka) seznámí žáky s provozními řády využívaných prostor – škola, ŠJ, ŠD, tělocvična...
- bezpečnost silničního provozu - děti jsou na začátku roku poučeny o bezpečnosti silničního provozu, během roku je poučení opakováno.
- dostupnost prostředků první pomoci – lékárnička u ředitelny.

Psycho-sociální podmínky

- pohoda prostředí a příznivé sociální klima – vychovatel(ka) vede k otevřenosti a partnerství, komunikaci, úctě, toleranci, uznání, empatii a pomoci druhému
- respektování potřeb jedince – vychovatel(ka) organizuje činnost vycházející ze zájmů účastníků

- věková přiměřenost a motivující hodnocení – vychovatel(ka) respektuje individualitu dětí, hodnotí v souladu s jejich možnostmi
- ochrana před násilím, šikanou a dalšími patologickými jevy – vychovatel(ka) se pedagogickým působením snaží zabránit socio-patologickým jevům
- spoluúčast na životě zařízení – vychovatel(ka) preferuje společné plánování činnosti, vlastní podíl dětí na případném řízení a následným hodnocení
- včasná informovanost – vychovatel(ka) včas informuje děti a jejich zákonné zástupce o činnostech ve školní družině.

Všechny podmínky pro udržení bezpečnosti v zájmovém vzdělávání v družině jsou zakotveny ve *Vnitřním řádu ŠD, Školním řádu školy, Provozním řádu*.

6. PODMÍNKY PRO ŽÁKY SE SVP

Při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami úzce spolupracuje vychovatel(ka) ŠD se školou, asistentem pedagoga (pokud je zřízen) - především při stanovení vhodných forem integrace a forem práce. Je seznámen(a) se závěry odborného posudku žáka vydaného školským poradenským zařízením. Taktéž probíhá intenzivnější spolupráce s rodiči u žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními. Je zohledněno přiměřené zatížení v případě pohybových aktivit, vycházek. Třídní učitelé a zákonní zástupci jsou povinni informovat o všech změnách zdravotního stavu dítěte.

7. DÉLKA A ČASOVÝ PLÁN ZÁJMOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

Jelikož je tato kapitola velice variabilní, ať z hlediska časového či přihlášených účastníků, ale i žádostí zákonných zástupců, je toto téma podrobně a aktuálně popsáno a řešeno v dokumentech *Vnitřní řád školní družiny a Provozní řád pro školní rok* (aktuální).

8. OBSAH VZDĚLÁVÁNÍ

Školní družina ve spolupráci se školou svými činnostmi přispívá k rozvoji těchto klíčových kompetencí:

- **KOMPETENCE K UČENÍ** – učí se s chutí, práci dokončí, klade si otázky, hledá na ně odpověď, vědomosti dává do souvislostí, uplatňuje v praktických situacích.
- **KOMPETENCE K ŘEŠENÍ PROBLÉMU** – všímá si dění a problémů a řeší je, rozlišuje správná a chybná řešení, vymýšlí nová řešení, započaté činnosti dokončuje.
- **KOMPETENCE KOMUNIKATIVNÍ** – ovládá řeč, komunikuje bez ostychu s vrstevníky i dospělými, kultivovaně, vyjadřuje se vhodně formulovanými větami.
- **KOMPETENCE SOCIÁLNÍ A INTERPERSONÁLNÍ** – samostatně rozhoduje o svých činnostech a uvědomuje si, že za ně odpovídá a nese důsledky, rozpozná vhodné a nevhodné chování, vnímá nespravedlnost, agresivitu, šikanu a dovede se jim bránit, dokáže se prosadit i podřítit, je tolerantní k odlišnostem mezi lidmi.
- **KOMPETENCE ČINNOSTNÍ A OBČANSKÉ** – učí se plánovat, organizovat, řídit a hodnotit, odhaduje rizika svých nápadů, odpovědně přistupuje k svým úkolům a povinnostem, uvědomuje si práva svá i druhých, dbá na bezpečnost a zdraví své i druhých.

- **KOMPETENCE PRACOVNÍ** - používají bezpečné pracovní pomůcky a vybavení, umí pracovat podle instrukcí a návodu, váží si práce a pomoci jiných a umí pomoci jiným, chrání své zdraví i druhých, umí udržovat pořádek a zhodnotí výsledky práce
- **KOMPETENCE K TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU** – orientuje se v možnostech správného využití volného času, umí si vybrat zájmové činnosti dle vlastních dispozic, rozvíjí své zájmy a koníčky v organizovaných skupinách i individuálních činnostech, dokáže odmítnout nevhodnou nabídku na využití volného času.

VÝCHOVNÉ ČINNOSTI se zaměřují na tyto základní oblasti:

- výchova ke zdravému životnímu stylu
- posilování komunikačních dovedností
- odpovědnost za své chování
- ovládání negativních citových reakcí
- poznání sebe samého a uplatnění se ve skupině
- nacházení nových vazeb a souvztažnosti mezi již získanými poznatky z vyučování
- formování životních postojů

Výchova ke zdravému životnímu stylu

- výchova k odpovědnosti za svou osobu
- výchova k odpovědnosti za své zdraví
- výchova ke správným stravovacím návykům, pitný režim
- dodržování osobní hygieny
- posilování tělesné zdatnosti
- rozvíjení tělesné stránky osobnosti, citové vazby

Posilování komunikačních dovedností

- kultivace slovního i mimoslovního projevu
- rozvíjení slovní zásoby, schopnost vyjádřit se
- schopnost naslouchat
- uplatnění se v kolektivu, kulturní život

Odpovědnost za své chování

- řešení různých situací
- pěstování potřebných a žádoucích vědomostí, dovedností, postojů
- důvěryhodnost, pravdomluvnost a morální kvality
- posilování schopnosti hodnotit své jednání a přijímat důsledky svého chování

Ovládání negativních citových reakcí

- vypořádat se se stresem
- řešení životních situací
- vyrovnávat se s nedostatky a neúspěchy

Poznání sebe samého a uplatnění se ve skupině

- kladným hodnocením zvyšovat sebevědomí
- posilování pozitivního myšlení
- objektivní hodnocení činnosti každého žáka
- vytváření vlastní bezpečné sociální skupiny
- temperament, postoje a hodnoty

Nacházení nových vazeb a souvztažnosti mezi již získanými poznatky z vyučování

- možnost vzájemného doplňování školního vyučování a výchovně-vzdělávací práce ŠD
- tohoto cíle dosahovat specifickými, od školního vyučování výrazně odlišnými prostředky
- přinášet nové podněty, obohacovat poznatky

Formování životních postojů

- vytváření společensky žádoucích hodnot
- vytváření základů právního vědomí
- úcta, porozumění, tolerance
- schopnost a ochota pomoci
- vytvoření vlastního sebevědomí
- posilování schopnosti nepodléhat negativním vlivům
- prevence sociálně patologických jevů (drogy, alkohol, kouření, delikvence, šikánování, vandalismus, násilné chování, rasismus)
- podobnost a odlišnost lidí, rozdíly v prožívání, myšlení, jednání

Při rozvíjení dovedností a klíčových kompetencí respektujeme u účastníků zájmového vzdělávání jejich individualitu, typ a stupeň postižení a výsledky činností by měly být přiměřené s ohledem na jejich věk, možnosti, okolnosti.

Obsah vzdělávání navazuje na Školní vzdělávací program a vychází z něj. Školní družina se při tvorbě ŠVP nejvíce inspirovala kapitolou Člověk a jeho svět, která je stanovena pro 1. stupeň ZŠ.

Člověk a jeho svět

- 1. Místo, kde žijeme** - zahrnuje nejen poznávání nejbližšího okolí, ale také organizaci života v rodině, ve škole, ve společnosti, v obci. Náleží sem tematické vycházky do okolí školy, pro prvňáčky bude důležitá cesta do školy a ze školy, poznávání různých služeb v obci (např. návštěva knihovny, výrobních pracovišť, obecního úřadu) apod. Nejde jen o návštěvu těchto různých míst a institucí a o rozhovory s jejich pracovníky, ale také o následné využití získaných poznatků, které slouží jako motivace k dalším činnostem – tematická hra, vyprávění o tom, co si žáci z návštěvy zapamatovali, nebo výtvarné zpracování tohoto tématu atd. Neopomeneme regionální pohádky nebo pověsti; uplatníme je nejdříve jako poslechové činnosti a posléze z nich budeme vycházet při dalších aktivitách. Vztah k českému jazyku budeme posilovat důrazem na kultivovaný projev s rozvíjenou slovní zásobou. Zařadíme činnosti, které v dětech posilují vztah k místním tradicím (folklorní slavnosti, rukodělná výroba drobných předmětů apod.). Do tohoto celku samozřejmě včleníme i dopravní výchovu – hry na dopravním hřišti (řízené i spontánní), didaktické hry s dopravními značkami, kreslení dopravních značek a prostředků atd. Oblíbenou činností může být také kolektivní výtvarné dílo motivované vycházkou – každé dítě maluje jednu budovu či přírodní prvek, které pak vystřihnou a sestaví jako náměstí, ulice, park, les apod.
- 2. Lidé kolem nás** - žáci si osvojují zásady vhodného chování a jednání mezi lidmi, uvědomují si význam a podstatu tolerance, empatie a vzájemné úcty. Poznávají, jak se lidé sdružují a získávají první vědomosti o základních právech a povinnostech člověka, tedy o principech, na nichž je postavena výchova budoucího občana demokratického státu. Základem aktivit, které by měly naplnit tento okruh, je každodenní pedagogická práce vychovatelky, jež vedou žáky k osvojování a dodržování základů společenského chování. Žáci si osvojují, jak se vhodně seznamovat s druhými lidmi, jak správně pozdravit a podávat ruku, v praxi se učí zásadám stolničení, kultivují komunikaci slovní i mimoslovní, rozvíjení své vyjadřovací schopnosti, ale také schopnost naslouchat a být tolerantní k odlišným názorům lidí ve skupině atd. Dbá se na vytváření kladného vztahu ke spolužákům a pozitivního klimatu v oddělení, které může být založeno pouze

na vzájemném respektu a radosti ze spolupráce. Činnosti, které vedou k naplňování cílů v tomto okruhu, není nutné snad ani připomínat – je to každodenní přivítání se s žáky při příchodu do družiny a rozloučení při odchodu, urovnávání drobných každodenních konfliktů mezi žáky, dodržování pravidel při společném stolování (správné používání příborů, čistota na stole...), ale například i při hře na návštěvu, kterou pohostíme. S naplňováním tohoto okruhu můžeme spojit i hodnotící aktivity – pokusíme se navodit je tak, že budeme nacházet na hodnocených činnostech jen klady: každé dítě by mělo např. na výkresu svého spolužáka najít, co je na něm pěkného, nikoliv, co se mu nelíbí. Do tohoto celku zařadíme také prvky *mediální východy* – např. předem s rozvahou vybereme pořad, který žáci zhlédli doma v televizi nebo slyšeli v rozhlase, a pak s nimi o tématu diskutujeme nebo společně rozlišujeme fabulované příběhy od skutečných událostí.

3. **Lidé a čas** - poněkud odlišné od výuky ve škole bude ve školní družině naplňování tohoto okruhu. Ve škole mají žáci poznávat, jak a proč se čas měří, jak postupují události v čase a utvářejí historii dějů a věcí. Těžištěm naplňování tohoto okruhu ve školní družině bude ovšem především budování správného režimu dne a jeho dodržování. Režim družiny musí být sestavován a naplňován účelně a tyto opakované úkony mají probíhat v klidné atmosféře a bez zbytečných prodlev. Žáci se učí respektovat čas druhých, využívat svůj vlastní a vytvářet vlastní návyky, které přinesou do přípravy na vyučování pravidelnost a účelnost. Ta pak dále vede i ke smysluplnému využívání volného času.

4. **Rozmanitost přírody** - v rámci tohoto tématu se žáci seznámí s rozmanitostí a proměnlivostí živé i neživé přírody. Naplánujeme různé tematické vycházky i pobyty v přírodě, při nichž budou mít žáci co nejvíce příležitostí pozorovat její bohatství i změny, které se v ní odehrávají. Tyto poznatky pak dále budeme rozvíjet při jejich výtvarném nebo jiném zpracování, při didaktických hrách s přírodními motivy, ale také v každodenní péči o pokojové rostliny apod. Budeme zařazovat i jednoduché biologické či fyzikální pokusy. Využijeme naše zkušenosti z *ekologické výchovy*.

5. **Člověk a jeho zdraví** - žáci mají poznat především sami sebe, získávají poučení o zdraví a nemocech, o prevenci chorob, o odpovědnosti za své zdraví. Pro naplnění tohoto okruhu plánujeme aktivity směřující k průběžné péči o osobní hygienu, prevenci úrazů a budeme poukazovat na důležitost bezpečnosti při všech činnostech, které žáci provozují. Mimo průběžné a každodenní činnosti můžeme zahrnout akce pořádané ve spolupráci s členy SDH Moravské Málkovic (beseda, nácvik jednoduchého ošetření poranění), vyhledávání pomoci, hru s nácvikem telefonického volání na tísňové linky. Do této části můžeme také zařadit pohybové a tělovýchovné aktivity – vycházíme z požadavku na pravidelný pobyt venku či v tělocvičně.

6. **Člověk a svět práce**

Pracovní praktické činnosti pomáhají k rozvoji poznání, zdokonalují motoriku, učí je manuální zručnosti, učí je při práci uvažovat, aby věděli, co chtějí dělat a snažili se přijít na to, co budou k činnosti potřebovat: materiál, nástroje, zvolit správný postup, jestli budou pracovat sami či s někým.

7. **Člověk, umění a kultura**

Žáci by se měli činnostmi zapojit do oblastí výtvarná výchova, hudební výchova, zpěv, tanec, dramatizace, hraní scének atd. Ve spolupráci se školou připravit veřejné vystoupení. Při výběru aktivit vzdělávacího programu školní družiny vycházíme např. také ze čtyř základních pilířů učení, které formulovala organizace OSN pro vědu, výchovu a kulturu UNESCO:

Učit se znát – získávat vědomosti, objevovat nové věci, analyzovat poznatky, dávat je do souvislostí, řešit problémy.

Učit se, jak na to – získávat různé dovednosti a návyky potřebné pro život, komunikovat...
Učit se žít společně – rozvíjet porozumění s jinými lidmi, osvojit si pravidla společenského chování, společně řešit problémy, pracovat jako člen týmu...
Učit se být – rozvíjet vnitřní kvality jednotlivce, pěstovat zdravý životní styl...

9. HODNOCENÍ A AUTOEVALUACE

- vychovatel(ka) průběžně vyhodnocuje výsledky dětí
- konzultace s ostatními pedagogy ve škole a vedením školy
- hodnocení na pedagogických radách
- výstavy výrobků a výtvorů ve škole, na „obecní“ nástěnce
- hodnocení veřejných vystoupení
- zpětná vazba od dětí a zákonných zástupců

Schváleno na pedagogické radě dne 30. srpna 2022.

.....
Mgr. Karel Jenerál Mgr. Iva Jenerálová Mgr. Veronika Klvačová Karel Jenerál

Školská rada byla seznámena dne

.....
Mgr. Iva Jenerálová Drahomíra Gašparová Jindřiška Doupovcová